

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Suomeen on saapunut noin 40 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, jolle on myönnetty tilapäistä suojelua. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäistä suojelua koskevaa direktiiviin, jota sovelletaan Ukrainan sodan myötä Suomessa ensimmäistä kertaa. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeasti ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden työllistymisen edistämiseksi esitetään, että jatkossa kokeilualueiden kuntien asiakkaita olisivat myös tilapäistä suojelua saavat henkilöt, joilla ei ole kotikuntaa.

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin lisättäisiin säännös kokeilualueen kunnan tehtävästä tehdä päätös asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Työkanava Oy:n asiakkuus	4
2.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilualan kunnan asiakkuus.....	6
3 Tavoitteet	11
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	14
6 Lausuntopalaute	14
7 Säännöskohtaiset perustelut	16
8 Voimaantulo	18
9 Toimeenpano ja seuranta	18
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö	19
10.1 Työkanava Oy	19
10.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt kokeilukunnan asiakkaina	20
LAKIEHDOTUS	22
Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	22
LIITE	25
RINNAKKAISTEKSTI.....	25
Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	25

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (1269/2020, jatkossa *kuntakokeilulaki*) säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät eräitä palveluja ja hoitavat eräitä tehtäviä työ- ja elinkeinotoimistojen asemasta. Laki on tullut voimaan 1.3.2021 ja on voimassa 31.12.2024 asti. Lakiin on selvinnyt muutostarpeita 1.7.2022 voimaan tulleen Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) voimaantulon ja Ukrainasta Suomeen sotaa paenneiden henkilöiden myötä.

Työkanava Oy:n asiakkuus

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia työntekijöitä. Asiakkaan edellytyksistä työskennellä Työkanava Oy:ssä säädetään Työkanava Oy:tä koskevassa laissa.

Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain voimaantulon jälkeen on katsottu, että kuntakokeilulaissa ei riittävän selkeästi anneta kokeilualueen kunnalle oikeutta tehdä päätöstä asiakkaan kelpoisuudesta työskennellä Työkanava Oy:ssä. Kokeilualueiden kuntien toimivalta Työkanava Oy -lakia koskevien tehtävien osalta on haasteellinen, sillä kokeilulaissa ei ole selkeästi säädetty, että päätös soveltuvuudesta kuuluisi kokeilualueen kunnan tehtäviin.

Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilukunnan asiakkuus

Suomeen on saapunut lokakuuhun 2023 mennessä noin 40 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, jolle on myönnetty tilapäistä suojelua. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäistä suojelua koskevaan direktiiviin (Neuvoston direktiivi 2001/55/EY vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteissa, jos toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi), jota sovelletaan Ukrainan sodan myötä Suomessa ensimmäistä kertaa. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeasti ja turvapaikkamennettelyä kevyemmässä prosessissa.

Tilapäistä suojelua saaville ei pääsääntöisesti ole annettu kotikuntaa Suomessa, koska he eivät täytä kotikuntalain (201/1994) 4 §:n kotikunnan saamiselle säädettyjä edellytyksiä. Vuoden 2022 aikana tilapäistä suojelua saavien edellytykset kotikunnan saamiselle alkavat täyttyä kevästä 2023 alkaen, jos heille myönnettyjen tilapäisten oleskelulupien voimassaoloaikaa on jatkettu ja he ovat asuneet Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan. Jos tilapäistä suojelua saavalla on perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikunta, hän voi hakea kotikuntaa jo aiemmin. Tilapäistä suojelua saava voi saada kotikunnan myös, jos hän saa jatkuvan oleskeluluvan jollain muulla kuin tilapäisen suojelun perusteella. Kotikuntamerkintä on merkityksellinen, koska tietty palvelut ja etuudet on lainsäädännössä sidottu kotikuntaan. Myös kokeilualueen kunnan asiakkuus on sidottu kotikuntaan. Kuntakokeilulain 4 §:n mukaan kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat

työnhakijat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai jotka ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä. Siten tilapäistä suojelua saavaa henkilöä ei voida siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaaksi ennen kuin hänellä on myös kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta.

Hallitus kirjasi syyskuussa 2022 pidetyissä talousarvioneuvotteluissa tavoitteeksi Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytysten parantamisen. Kirjauksen mukaan Ukrainasta so-
taa paenneiden työllistymisen edellytyksiä tulisi parantaa siten, että tilapäistä suojelua tai muuta
oleskelulupaa hakeneet voisivat siirtyä työllisyyden kuntakokeilujen piiriin ennen kotikuntaoi-
keuden saamista.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Esitysluonnoksesta järjestettiin kirjallinen lausuntokierros 11.–20.10.2022. Valmisteluaikatau-
lullisista syistä johtuen lausuntokierros oli normaalia lyhyempi. Lausuntoa pyydettiin muilta
ministeriöiltä, kuntakokeilulain mukaisilta kokeilukunnilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta, elin-
keino- liikenne- ja ympäristökeskuksilta, KEHA-keskukselta, Suomen Kuntaliitolta ja järjes-
töiltä. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi:ssä, joten myös muilla tahoilla oli mahdol-
lisuus lausua esitysluonnoksesta.

Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia on
käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 11.11.2022.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa val-
tioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [TEM058:00/2022](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnus/TEM058:00/2022).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Työkanava Oy:n asiakkuus

Laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edis-
tää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä säädetään Työkanava Oy:n työllis-
tettäväksi tulevista henkilöistä ja heidän valintaperusteistaan. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan
Työkanava Oy työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille palvelukseen osoittamia työnhak-
kijoita. Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaa yhtiölle avoinna olevia työpaikkoja vastaavan määrän
julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja työttömiä
työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet sai-
rauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että henkilöt ovat halukkaita työllistymään,
mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnis-
tunut tai muuten on ilmeistä, ettei näillä palveluilla arviointihetkellä merkittävästi lisätä henki-
lön työllistymismahdollisuuksia ja että työllistyminen muun työnantajan palvelukseen on epä-
todennäköistä.

Työ- ja elinkeinotoimiston on tehtävä päätös siitä, täyttääkö henkilö edellä mainitun 4 §:n mu-
kaiset edellytykset Työkanava Oy:öön työllistämiseksi ennen kuin työ- ja elinkeinotoimisto voi
osoittaa työnhakijan Työkanava Oy:n palvelukseen. Soveltuvuutta arvioidaan ja päätös tehdään

osana julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaissa säädettyä asiakasprosessia. Soveltuvuuden arvioinnin ja päätöksen tekee siten se työ- ja elinkeinotoimisto, jonka asiakas työnhakija on. Työttömien työnhakijoiden osoittamisesta Työkanava Oy:n palvelukseen vastaa puolestaan yksi työ- ja elinkeinotoimisto, joka tällä hetkellä on Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimisto, jolle tehtävä on annettu työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä työntekijöitä Työkanava Oy:lle osoittavasta keskitetystä työ- ja elinkeinotoimistosta. Huomattava on, että myönteinen päätös soveltuvuudesta työskennellä Työkanava Oy:ssä ei tarkoita, että työnhakija työllistyisi heti.

Kuntakokeilulaki ja kokeilualueen kunnille kuuluvat tehtävät

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa säädetään määräaikaaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010, jatkossa *kotoutumislaki*) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemasta, hoitavat eräitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1386/2010) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemasta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemasta.

Kuntakokeilulain 8 §:ssä säädetään työnhakijan haastatteluihin ja palvelutarpeen arviointiin liittyvistä tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mainituissa 6–12 §:ssä säädetään työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä, työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevista poikkeuksista, alkuhaastattelun sisällöstä, työnhakukeskustelun sisällöstä, täydentävän työnhakukeskustelun sisällöstä, palvelutarpeen arvioimisesta ja työllistymissuunnitelman sisällöstä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan tarvittaessa työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työ- ja elinkeinotoimiston päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Edellä mainittu työllistymissuunnitelmaa koskeva muutos lisättiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, koska perustuslain 21 §:n kannalta on olennaista, että lain mukaan, mikäli työnhakija on ilmoittanut halukkuudestaan työllistyä Työkanava Oy:n palvelukseen, tulee työ- ja elinkeinotoimiston tehdä päätös edellytysten täyttymisestä (TyVM 1/2022 vp, s. 7). Lisäksi kuntakokeilulain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kokeilualueen kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen 2 luvun 12 §:n nojalla annetuissa säännöksissä asiakkaan työllistymissuunnitelman laatimiseksi.

Huolimatta edellä mainituista kuntakokeilualueiden kuntien tehtävistä, kokeilualueen kunnan tehtäviin ei voida katsoa kuuluvan päätöksenteko asiakkaan edellytyksistä työskennellä Työkanava Oy:ssä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei yksiselitteisesti säädetä, että kokeilualueen kunta voisi tehdä päätöksen siitä, täyttääkö työnhakija Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Edellä mainituista syistä johtuen, kokeilualueiden kuntien toimivalta Työkanava Oy -lakia koskevien tehtävien osalta on haasteellinen. Nykyisen lainsäädännön mukaan vain työ- ja elinkeinotoimiston katsotaan voivan tehdä päätöksen henkilön soveltuvuudesta Työkanava Oy:ssä työskentelyyn.

Kuntakokeilualueen kunnan oikeus tehdä päätös on merkityksellinen, koska merkittävä osa Työkanava Oy:n kohderyhmästä on kokeilualueilla siirretty kokeilualueen kuntien asiakkaiksi. Tarkoituksenmukaista olisi, että työntekijöiden Työkanava Oy:öön osoittamisesta vastaava työ-

ja elinkeinotoimisto voisi etsiä Työkanava Oy:ssä avoimena olevaan työpaikkaan työntekijöitä myös niiden kuntakokeilujen asiakkaina olevien työnhakijoiden joukosta, jotka on arvioitu soveltuviksi työskentelemään Työkanava Oy:ssä.

2.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt ja kokeilualan kunnan asiakkuus

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun asiakkaat

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 4 §:ssä säädetään kokeilualan kunnan asiakkaista. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilukunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka: 1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai 2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä. Toisin sanoen kokeilualan kuntien asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Lisäksi 4 §:n 2 momentissa säädetään työttömäksi ilmoittautumiseen liittyvistä kriteereistä ja siitä, että työ- ja elinkeinotoimisto on siirtänyt henkilön kokeilualan kunnan asiakkaaksi. Kokeilukunnan asiakkuus edellyttää myös, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta.

Kuntakokeilulaissa vieraskielisellä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelusta annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen.

Maahanmuuttajalla puolestaan tarkoitetaan kotoutuslain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Maahanmuuttajalla ei mainitun lainkohdan mukaan tarkoiteta esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakevaa eikä maassa viisumilla tai viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Maahanmuuttajalla ei myöskään tarkoiteta ensimmäistä oleskelulupaa tai ensimmäistä oleskeluoikeuden rekisteröintiä hakevaa henkilöä ennen oleskeluluvan tai rekisteröinnin myöntämistä. Tässä tarkoitettu maahanmuuttaja voi olla parhaillaan kotoutumislaisissa säädettyjen alkuvaiheen palvelujen piirissä tai hänen kotoutumisaikansa voidaan katsoa päättyneen kotoutumislaisissa säädetyllä tavalla. Useat kuntakokeilulaissa tarkoitettut maahanmuuttajat ovat edelleen myös vieraskielisiä.

Tilapäinen suojelu

Tilapäinen suojelu perustuu 20 päivänä heinäkuuta 2001 annettuun neuvoston direktiiviin 2001/55/EY vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteissa, jos toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi. Tilapäisen suojelun direktiivi aktivoitiin neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä 4.3.2022. Neuvoston päätös jätti jäsenmaille harkintavaltaa suojelun tarkan kohderyhmän määrittämiseen. Suomessa suojelua annetaan EU-tason päätöstä laajemmalle Ukrainasta paenneiden joukolle. Valtioneuvosto päätti asiasta 7.3.2022 tekemällään päätöksellä 149/2022.

Tilapäistä suojelua Suomessa saavat:

- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä.
- Ukrainassa kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä.
- Muut Ukrainassa pysyvästi asuneet, jotka eivät voi palata kotimaahansa.
- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, jotka pakenivat Ukrainasta vähän ennen 24.2. eivätkä konfliktin seurauksena voi palata. Komissio on kehottanut jäsenmaita joustavuuteen näiden henkilöiden osalta.
- Muut Suomessa jo oleskelevat tai Suomeen saapuneet Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä.
- Ukrainassa laillisesti (muutenkin kuin pysyvästi) oleskelleet EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka eivät voi palata kotimaahansa. Tämä ryhmä mainitaan jäsenmaille valinnaisena ryhmänä EU-tason päätöksessä.

Suomessa kaikille tilapäistä suojelua saaville on myönnetty ensimmäinen tilapäinen oleskelulupa 4.3.2023 saakka eli myönnettävät oleskeluluvat ovat tilapäisiä ja alle vuoden mittaisia. Ulkomaalaislain 110 §:n mukaan tilapäistä suojelua saaville on mahdollista myöntää tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvoston päätöstä tilapäisen suojelun antamisesta voidaan tarvittaessa pidentää kuuden kuukauden jaksoissa, yhteensä enintään kolmeen vuoteen. Jos tilanne muuttuisi ja EU:ssa katsottaisiin, että Ukrainaan olisi mahdollista palata turvallisesti ja pysyvästi, suojelu voitaisiin myös neuvoston päätöksellä päättää lyhyemmässäkin ajassa. Mikäli neuvosto ei 4.3.2023 mennessä tee päätöstä tilapäisen suojelun päättämisestä, jatkuu tilapäisen suojelun voimassaoloaika automaattisesti puolella vuodella 4.9.2023 saakka ja tämän jälkeen 4.3.2024 saakka.

Sisäministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa myönnettävät oleskeluluvat olisivat voimassa koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu Euroopan unionissa jatkuu. Myös jo myönnettujen oleskelulupien ja niiden osoitukseksi annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuisi koko tämän ajan. Tilapäiseen suojeluun perustuva oleskelulupa voi tällöin olla myös yli vuoden mittainen. Ehdotettu laki myös selkeyttäisi työnantajien tilannetta heidän palkatessaan tilapäistä suojelua Suomessa saavia, koska tilapäisen suojelun asema ja luvun voimassaolo olisi selkeä ja kaikilla. Lisäksi ehdotus varmistaisi sen, että oleskeluluvan päätyminen ei aiheuta katkosta luvalla tapahtuvaan asumisaikaan ja näin vaikuta tilapäistä suojelua saava mahdollisuuteen saada kotikunta. Tarkoitus on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

Kotikunta

Kotikuntalaissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla väkinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä. Kotikunta on perusteena useille eri oikeuksille ja velvollisuuksille. Kotikuntalaissa ei kuitenkaan itsessään säädetä henkilöiden oikeudesta esimerkiksi erilaisiin etuuksiin tai palveluihin, vaan niiden saamisedellytykset määräytyvät kunkin hallinnonalan erityislainsäädännön mukaisesti. Kuten edellä on todettu, myös kokeilualueen kunnan asiakkuus on sidottu siihen, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta.

Ulkomailta Suomeen tulevien ja täällä asuvien henkilöiden oikeudesta saada kotikunta Suomessa säädetään kotikuntalain 4 §:ssä. Kotikuntalain 4 §:n 1 momentin mukaan ulkomailta saapuvalla henkilöllä on oikeus kotikuntaan, jos: 1) hän on Suomen kansalainen; 2) hänellä on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva tai pysyvä oleskelulupa; 3) hän on EU- tai ETA-maan kansalainen ja on rekisteröinyt oleskeluoikeutensa Suomessa ulkomaalaislain edellyttämällä tavalla, jos häneltä edellytetään tällainen rekisteröinti; 4) hän on sellaisen henkilön perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikunta; tai 5) hänellä on vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa ja hänellä on lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan.

Lain 4 §:n 2 momentissa täsmennetään sitä, milloin henkilöllä voidaan edellä mainitun 5 kohdan mukaisissa tilanteissa katsoa olevan tarkoituksena jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Tällaisina asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa: 1) henkilö on suomalaista syntyperää; 2) hänellä on aiemmin ollut Suomessa kotikunta; 3) hänellä on voimassa oleva työsopimus tai muu siihen rinnastettava Suomessa tehtävää vähintään kaksi vuotta kestävä työtä tai opiskelua varten; tai 4) hänellä on ollut tilapäinen asuinpaikka Suomessa vähintään yhden vuoden ajan maahanmuuton jälkeen.

Tilapäisen suojelun perusteella oleskeluluvan saava ei lähtökohtaisesti saa samalla kotikuntaa Suomessa, koska hän ei pääsääntöisesti maahan tullessaan täytä kotikuntalain 4 §:n kotikunnan saamiselle säädettyjä edellytyksiä. Edellytyksenä on vähintään yhden vuoden mittainen tilapäinen oleskelulupa ja tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä vakinaisesti Suomeen asumaan. Asumisen vakinaisuutta osoittavana seikkana otetaan huomioon muun muassa tilapäinen asuinpaikka Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden ajan maahanmuuton jälkeen. Asumisen vakinaisuutta osoittavana seikkana voitaisiin kotikuntalain 4 §:n mukaan huomioida myös esimerkiksi se, että henkilöllä on voimassa oleva työsopimus Suomessa tehtävää vähintään kaksi vuotta kestävä työtä varten.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden edellytykset kotikunnan saamiselle alkavat täyttyä keväällä 2023. Tässä vaiheessa kokeilualueiden alueella asuvat kotikunnan saavat ukrainalaiset alkaisivat joka tapauksessa siirtyä kokeilualueiden kuntien asiakkaisiksi. Tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi on katsottu, että kyseisen ryhmän asiakkuus siirtyisi kuntakokeiluihin jo aikaisemmassa vaiheessa.

Tilapäistä suojelua saavan henkilön palvelut ja oikeus tehdä töitä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaisen tai tämä perheenjäsenen rekisteröimisestä työnhakijaksi. Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Tilapäistä suojelua hakeneilla henkilöillä on välittömästi oikeus tehdä työtä. Tilapäistä suojelua hakenut henkilö voi tehdä töitä ilman rajoituksia, eli millä tahansa alalla, ja opiskella heti sen jälkeen, kun hän on rekisteröinyt tilapäisen suojelun hakemuksensa poliisilla tai rajaviranomaisella. Siten tilapäistä suojelua saava henkilö voi halutessaan ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuksi työnhakijaksi ja saada työllistymistä tukevia palveluita.

Henkilöllä on ulkomaalaislain mukaan esimerkiksi oikeus oleskella Suomessa 90 päivää myös ilman viisumia, jos hän saapuu Schengen-alueelta ja hänellä on biometrinen passi. Tällöin työnteko-oikeus on kuitenkin tiukasti rajattu. Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeudesta ja sen kestosta säädetään ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain 79 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaisella, joka on hakenut kansainvälistä suojelua tai tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa: 1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta tai 2) kun hän on oleskellut maassa 6 kuukautta. Kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeus tarkoittaa oikeutta työskennellä hakemuksen vireillä ollessa. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan turvapaikanhakijalla on hakemuksen jättämisestä joko kolmen tai kuuden kuukauden karenssi ennen kuin hänellä on oikeus tehdä töitä. Jos henkilö tekee uusintahakemuksen, karenssiaika alkaa uudelleen alusta. Turvapaikanhakija voi kuitenkin ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi vasta, kun hänellä on voimassa oleva oleskelulupa.

Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä palveluina. Osa kotoutumislain palveluista on kohdennettu erityisesti työttömille työnhakijoille ja muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea saaville maahanmuuttajille maahanmuuton jälkeisinä ensimmäisinä vuosina. Täten tilapäistä suojelua saavat ovat jo nykyisin kotoutumislain soveltamisalan piirissä ja heille voidaan esimerkiksi laatia alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Lain 10 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta puolestaan käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Työ- ja elinkeinotoimistolla tai kunnalla ei kuitenkaan ole velvoitetta laatia tilapäistä suojelua saavalle alkukartoitusta ja kotoutumissuunnitelmaa, elleivät he ole työttömiä työnhakijoita tai saa toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti.

Kuntakokeilulain 12 §:ssä säädetään kokeilualueen kunnan kotoutumisen edistämiseen liittyvistä tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta vastaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Kotoutumislain 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään alkukartoituksesta. Työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan käynnistämässä alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa muun muassa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus ja työhistoria.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Työttömällä työnhakijalla tai muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalla maahanmuuttajalla on lain mukaan oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen ja ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia esimerkiksi kotoutumiskoulutuksesta.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laatii kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen työ- ja elinkeinotoimisto osallistuu, sovelletaan lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevia säännöksiä.

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävä on sopia kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus. Kunnan tehtävä puolestaan on sopia kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin ta-voitteisiin.

Kotoutumissuunnitelman laativalla kunnalla tai työ- ja elinkeinotoimistolla on velvollisuus selvittää maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaa koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä aktiivisesti tarjota kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluita käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston on myös seurattava ja tarkastettava kotoutumissuunnitelman toteutumista. Lisäksi maahanmuuttajalle on säädetty kotoutumissuunnitelman noudattamista koskevia velvollisuuksia.

Kotoutumislain 20 ja 21 §:ssä säädetään kotoutumiskoulutuksesta. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun. Kunta voi sekä järjestää kotoutumiskoulutusta että ohjata maahanmuuttajan hakeutumaan joko järjestämäänsä kotoutumiskoulutukseen tai muun toimija järjestämään omaehtoiseen opiskeluun.

Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyttyä vuoden 2021 maaliskuussa merkittävä osa maahanmuuttajien ja vieraskielisten parissa työskenteleviä työntekijöitä siirtyi työ- ja elinkeinotoimistoista työllisyyden kuntakokeiluihin.

Työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 2 §:n mukaan henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön tilapäisen oleskeluluvan perusteella. Tilapäistä suojelua saavalle annetaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (246/2011, vastaanottolaki) nojalla mainitun lain mukaisia vastaanottopalveluja, joita ovat majoitus, vastaanotto- ja käyttöraha, terveydenhuoltopalvelut ja välttämättömät sosiaalipalvelut, tulkki- ja käännöspalvelut sekä työ- ja opintotoiminta. Vastaanottopalveluina voidaan järjestää myös ateriat. Vastanottolain 13 §:n mukaan vastaanottopalveluiden järjestämisvastuu on sillä vastaanottokeskuksella, jonka asiakkaaksi kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava rekisteröidään. Vastaanottopalveluita järjestetään käytännössä vastaanottokeskuksissa ja keskusten ulkopuolisten palveluntuottajien toimesta.

Valtion rahoitus kokeilualueille

Kuntakokeilulain 16 §:n mukaan kuntakokeilussa tarkoitetut palvelut maksetaan valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetusta määrärahasta (työllisyysmäärärahat) ja työttömyysetuusmäärärahasta talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilualueella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen on kuultava kokeilun alueen kuntia. Työllisyysmäärärahojen kohdentamisesta erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukemiseksi säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n 1 momentissa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää sääntelyä kokeilun alueen kunnan oikeudesta tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Lisäksi tavoitteena on parantaa Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytyksiä siirtämällä tilapäistä suojelua saavat henkilöt kuntakokeilujen asiakkaiksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä esitetään, että kuntakokeilulakiin tehtäisiin selkeyttävä muutos, jonka perusteella kuntakokeilun alueen kunnalla olisi oikeus tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Lisäksi esitetään, että työllisyyden edistämien kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettujen kokeilukuntien asiakkaita olisivat myös kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli joille annetaan ulkomaalaislain 109 §:ssä tarkoitettua tilapäistä suojelua. Uutta asiakasryhmää ei siten koskisi edellytys kotikuntalaissa tarkoitettua kotikunnasta.

Lain 17 ja 22 §:ään tehtäisiin aiemmasta sääntelymuutoksesta johtuva teknisluontoinen muutos.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Sisäministeriö on arvioinut, että Suomeen saapuu vuoden 2022 aikana 48 000 henkilöä ja vuoden 2023 aikana 30 000 henkilöä, joille myönnetään tilapäistä suojelua.

Vuoden 2022 aikana vähintään 6 850 tilapäistä suojelua saavan henkilön arvioidaan ilmoittautuvan työ- ja elinkeinopalvelujen asiakkaaksi. Tämä arvio koskee tilapäistä suojelua saavien määrää työ- ja elinkeinopalvelujen asiakkaana nykyisen lainsäädännön mukaisesti.

Tilapäisen suojelun päätöksiä oli 15.8.2022 mennessä tehty 34 253. Työikäisiä tilapäistä suojelua saavista on noin kaksi kolmasosaa. Työ- ja elinkeinopalvelujen asiakkaiksi tilapäistä suojelua saavia henkilöitä oli 21.8.2022 mennessä ilmoittautunut 3 401. Arvio vuoden 2022 aikana työnhakijaksi ilmoittautuvasta 6 850 tilapäistä suojelua saavasta on laskettu ilmoittautuneiden määrän kasvun perusteella.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden ilmoittautumisen työ- ja elinkeinotoimistoihin työnhakijoiksi arvioidaan lisäävän työ- ja elinkeinopalveluiden resurssitarvetta noin 40 henkilötyövuodella. Arvio perustuu asiakaskuormitukseen sekä lisääntyneeseen asiakkaiden määrään. Tilapäistä suojelua saavien kohdalla työllistymispalveluiden tarve ja tarjonta eroavat jossain määrin muista pakolaistaustaisista asiakkaista. Tällä hetkellä keskeistä on esimerkiksi jalkautuva työ vastaanottokeskuksiin sekä etsivä työ yksityismajoituksessa olevien tavoittamiseksi. Lisäksi työvoimaresursseja tarvitaan alkukartoituksiin ja kotoutumissuunnitelman tekemiseen, palveluohjaukseen ja rekrytointitapahtumien järjestämiseen. Koska vain pieni osa tilapäistä suojelua saavista puhuu sujuvaa englantia, tarvitaan TE-palveluissa tulkkeja, minkä vuoksi asiointiin tarvitaan enemmän aikaa kuin kotimaisia kieliä tai englantia puhuvilla asiakkailla. TE-toimistojen asiakaspalvelijoiden määrän mitoituksen pohjana on, että yhdellä asiakaspalvelijalla olisi 170 asiakasta. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilötyövuoden yksikköhintana on käytetty 60 000 euroa, jolloin lisämäärärahan tarve ukrainalaisten työnhakijoiden työ- ja elinkeinopalvelujen turvaamiseksi olisi arviolta 2,4 miljoonaa euroa.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tilapäistä suojelua saavat voisivat tulla kuntakokeilujen asiakkaaksi vasta saatuaan kotikunnan. Tämä on mahdollista useimmissa tapauksissa vuoden maassa olon jälkeen. Tästä johtuen kotikunnan saavien määrän odotetaan kasvavan merkittävästi maaliskuusta 2023 alkaen, jolloin myös kokeilukunnan asiakkaaksi siirtyvien asiakkaiden määrän voidaan arvioida kasvavan myös ilman esitettävää muutosta asiakasryhmään.

Kuukausi (2023)	Arvio työnhakijoista, jotka saivat kotikunnan	Osuus tilapäisen suojelun hakemuksista
Maaliskuu	1 969	36,37 %
Huhtikuu	889	16,41 %
Toukokuu	656	12,11 %
Kesäkuu	673	12,42 %
Heinäkuu	530	9,80 %
Elokuu	321	5,93 %
Syyskuu	377	6,96 %
Yhteensä	5 415	100 %

Taulukossa on esitetty tilapäistä suojelua saavien henkilöiden asiakkuuden siirtyminen työllisyyskuntakokeiluihin voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti. URA-asiakastietojärjestelmässä ei ole systemaattista tietoa tilapäisen suojelun alkamispäivämäärästä. Taulukossa on arvioitu työnhakijoiden määrää, jotka saivat kotikunnan eri kuukausina vuonna 2023. Arvio perustuu tilapäisen suojelun hakemusten kuukausijakaumaan, jota on sovellettu tilapäistä suojelua saavien työnhakijoiden määrään.

Suurella osalla esityksen mukaisen ehdotuksen mukaan lain voimaantullessa siirtyvistä henkilöistä olisi jo työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuden aikana tehty alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Merkittävä osa olisi myös aloittanut kotokoulutuksen.

Kuntakokeilulain 16 §:n mukaan kuntakokeilussa tarkoitettut palvelut maksetaan valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettusta määrärahasta (työllisyysmäärärahat) ja työttömyysetuusmäärärahasta talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilualu-

eella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen on kuultava kokeilualueen kuntia. Työllisyysmäärärahojen kohdentamisesta erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukemiseksi säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 5 §:n 1 momentissa.

Momentilta 32.01.03 työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot voidaan osoittaa toimintameno-rahoina sekä työ- ja elinkeinotoimistoihin että kuntakokeiluihin. Momentilta (32.01.03) Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot osoitettaisiin resursseja sekä työ- ja elinkeinotoimistoille että kuntakokeiluihin. Resurssien jakamisessa huomioitaisiin tilapäistä suojelua saavien määrä organisaatio- ja aluekohtaisesti.

Seuraavassa taulukossa on esitetty tilapäistä suojelua saavien työnhakijoiden suhteellinen osuus ELY-keskusalueittain:

ELY-keskus	Osuus tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista työnhakijoista
Varsinais-Suomen ELY-keskus	10,53 %
Uudenmaan ELY-keskus	21,59 %
Satakunnan ELY-keskus	3,79 %
Pohjois-Savon ELY-keskus	5,09 %
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	3,90 %
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	4,84 %
Pohjanmaan ELY-keskus	6,11 %
Pirkanmaan ELY-keskus	5,14 %
Lapin ELY-keskus	3,82 %
Keski-Suomen ELY-keskus	11,97 %
Kainuun ELY-keskus	1,42 %
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	5,89 %
Hämeen ELY-keskus	7,21 %
Etelä-Savon ELY-keskus	4,57 %
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	4,00 %
Ahvenanmaa	0,11 %
Kaikki yhteensä	100,00 %

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tilapäistä suojelua koskevien ehdotusten viranomaisvaikutukset koskisivat suhteellisesti enemmän niitä ELY-keskusalueita, työ- ja elinkeinotoimistoja ja työllisyyden kuntakokeilualueiden kuntia, joiden alueella on paljon tilapäistä suojelua saavia henkilöitä. Suurimmat vaikutukset keskittyisivät Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen alueille. URA-asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan tilapäistä suojelua saavista asiakkaista 37 % olisi työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuvien kuntien ulkopuolella ja 63 % kokeilualueen kunnissa.

Mikäli asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi paperilomakkeella, käsitellään ilmoittautuminen nykyisin työ- ja elinkeinotoimistossa ja he voivat ohjata asiakkaan asiakkuudesta vastaavaan toimistoon. Kuntakokeilulakiin ehdotettava uutta asiakasryhmää koskeva muutos ei vaikuttaisi työ- ja elinkeinoviranomaisten toimintaan tai työn määrään siltä osin, vaan asiakkaan palvelu

alkaisi jatkossakin työ- ja elinkeinotoimistosta. Ehdotus ei myöskään aiheuttaisi järjestelmämuutostarpeita työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojärjestelmään. Ehdotetulla muutoksella olisi kuitenkin vaikutusta siihen, milloin työ- ja elinkeinotoimisto siirtäisi tilapäistä suojelua saavan työttömän työnhakijan työllisyyden kuntakokeilukunnan asiakkaaksi. Asiakkuuden siirto tapahtuu asiakkuudenhallintajärjestelmässä. Siirrot on järjestelmässä mahdollista tehdä kertaluontoisesti, joka vaikuttaa asiakkaiden siirtoon tarvittavaan työpanokseen vähentävästi. Esitetyllä ehdotuksella olisi myös työ- ja elinkeinotoimistojen työmäärää vähentävä vaikutus siltä osin kun asiakkuus siirtyisi kokeilualueen kunnalla.

Työkanava Oy:ssä työskentelyn edellytysten arvioiminen ei lisäisi kuntakokeilualueen kuntien työmäärää, koska kaikille työnhakijoille tehdään joka tapauksessa palvelutarvearvio ja soveltuvuutta arvioidaan osana normaalia asiakastyötä. Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä muutoksia kokeilualueen kuntien tehtävien määrään tai luonteeseen. Esitetty muutos sujuvoittaisi asiakasohjausta ja vähentäisi mahdollista päällekkäistä työtä.

Muut vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palveluprosessin sujuvuuteen. Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyttyä vuoden 2021 maaliskuussa merkittävä osa maahanmuuttajien ja vieraskielisten parissa työskenteleviä siirtyi työ- ja elinkeinotoimistoista työllisyyden kuntakokeiluihin. Siten esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia tilapäistä suojelua saavien asiakkaiden palveluprosessin turvaamisessa ja henkilöstön osaamisen hyödyntämisessä.

Esityksen uutta asiakasryhmää koskevat esitettävien muutosten aiheuttamat vaikutukset kohdentuisivat miehiä enemmän naisiin. URA-asiakastietojärjestelmän tietojen mukaan työnhakijoiksi ilmoittautuneista tilapäistä suojelua saavista ukrainalaisista on 73 % naisia ja 27 % miehiä. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Valmistelussa arvioitiin talousarvioneuvottelujen kirjauksen mukaista vaihtoehtoa, jossa Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytyksiä parannettaisiin siten, että tilapäistä suojelua tai muuta oleskelulupaa hakeneet voisivat siirtyä työllisyyden kuntakokeilujen piiriin ennen kotikuntaoikeuden saamista. Tilapäistä suojelua hakevalle myönnetään suojelun antamisen ajaksi oleskelulupa, joka antaa oikeuden vapaaseen työntekoon ja yritystoiminnan harjoittamiseen. Tilapäistä suojelua saavien erona turvapaikanhakijoihin on työnteko-oikeuden saaminen heti hakemuksen jättämisestä lähtien. Muuta oleskelulupaa hakeneiden henkilöiden siirtäminen kuntakokeilujen asiakkaaksi vain ukrainalaisten osalta ei olisi yhdenvertaisuussääntelyn mukaista.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 11.–20.10.2022. Lyhyt lausuntoaika johtui esityksen kiireellisestä valmisteluaikataulusta.

Lausunnon antoi yhteensä 50 tahoa.

Lausunnon antoivat:

Äänekosken, Ylivieskan, Seinäjoen, Porin, Keravan, Espoon, Oulun, Lahden, Tampereen, Helsingin, Iisalmen, Jyväskylän, Porvoon, Kuopion, Kajaanin, Parkanon ja Vantaan kaupungit. Kokkolan kaupunki antoi lausunnon yhteisesti Kokkolan seudun työllisyyden kuntakokeilun ja

siinä mukana olevien kuntien puolesta. Paltamon, Sotkamon, Juvan, Liperin, Janakkalan, Marttilan, Laukaan, Muuramen, Suomussalmen ja Kangasniemen kunnat.

Varsinais-Suomen, Pirkanmaan, Uudenmaan, Hämeen, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Suomen työ- ja elinkeinotoimistot. Lisäksi Varsinais-Suomen ELY-keskus, Pirkanmaan ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus ja KEHA-keskus.

Suomen Kuntaliitto, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Vates-säätiö sr, Työttömien Keskusjärjestö ry, Soste Suomen sosiaali ja terveys ry ja Ammattiliitto Pro ry.

Ministeriöistä lausunnon antoi sisäministeriö. Oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja puolustusministeriö ilmoittivat, ettei niillä ollut lausuttavaa.

Työkanava Oy

Kaikki Työkanava Oy:tä koskevasta esitetystä muutoksesta lausuneet kannattivat ehdotettua. Pääasiassa ehdotusta pidettiin perusteltuna ja sen katsottiin selkeyttävän sääntelyä ja johdonmukaistavan asiakasprosessia. Lausunnoissa katsottiin, että kuntakokeilun asiantuntijoilla on paras kuntakokeilujen asiakkaan tuntemus sekä hyvä kokonaiskuva asiakkaan elämäntilanteesta ja työkyvystä. Siksi on perusteltua, että he myös arvioivat ja tekevät päätöksen asiakkaan kelpoisuudesta Työkanava Oy:n asiakkuuteen. Tämän myös katsottiin lyhentävän asiakkaan palveluprosessia ja vähentävän byrokratiaa asiakasta koskevien asioiden käsittelyssä. Muutama kunta esitti muun muassa vaikutusten arviointeihin koskevia huomioita ja osassa lausuntoja oli käsitetty väärin ehdotettava muutos. Lisäksi muun muassa Varsinais-Suomen ELY nosti esiin viimesijaisuuskriteerin ja päätöksenteon yhtenäisyyden tärkeyden. Esitystä on lausuntojen perusteella täsmennetty ja täydennetty.

Tilapäistä suojelua saavat henkilöt

Pääasiassa lausunnoissa kannatettiin kohderyhmän siirtymistä kuntakokeilujen asiakkaaksi ja sitä pidettiin tarkoituksenmukaisena. Suurimmassa osassa lausuntoja esitettiin kuitenkin resurssseja koskevia huomioita. Tehtävän hoitaminen edellyttää riittävää resursointia.

Suuressa osassa resurssista esitettyjä lausuntoja vaikutusten arvioinnissa laskentaperusteena käytettyä arviota asiakkaasta per työntekijä pidettiin ylimitoitettuna, koska laskelmassa on huomioitava asiakasryhmän erityiset palvelutarpeet. Lisäksi useissa lausunnoissa oli väärinkäsityksiä sen osalta, mikä on tässä esityksessä ehdotetun muutoksen vaikutus ja mikä vaikutus syntyy myös ilman lakimuutoksia ukrainasta sotaa paenneiden henkilöiden saapumisesta Suomeen. Esitystä on selkeytetty ja täydennetty tältä osin.

Useissa kuntien lausunnoissa ja muun muassa Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnoissa nostettiin esiin se, ettei tilapäistä suojelua saavat henkilöt ole oikeutettuja työmarkkinatukeen. Tämä vaikuttaa muun muassa asiakkaiden sitoutumiseen palveluihin, kun työttömyysturvaan liittyvää velvoitetta ei ole.

Muutamit lausunnonantajat, kuten KEHA-keskus ja Ammattiliitto Pro, nostivat esiin eduskunnan käsiteltävänä oleva hallituksen esityksen HE 135/2022 vp kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta. Esityksessä esitetään, että kunnille ja hyvinvointialueille voitaisiin maksaa valtion korvauksia palveluiden järjestämisestä niiden tilapäistä suojelua saavien osalta, joille on myönnetty kotikunta. Lisäksi ehdotetaan, että tilapäistä

suojelua saaviin sovellettaisiin kuntaan osoittamista koskevaa sääntelyä vastaavasti kuin kansainvälistä suojelua kansainvälisen suojelun hakemuksen perusteella oleskeluluvan saaneisiin henkilöihin. Esityksessä myös selkeytettäisiin kuntaan osoittamisen viranomaisvastuita ja muutettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä henkilöiden kuntaan siirtymisprosessien osalta. Lisäksi vastaanottolakia täsmennettäisiin vastaanottopalveluiden lakkaamisen osalta tilanteessa, jossa henkilölle on myönnetty kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Käsillä olevassa esityksessä puolestaan on kyse tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palveluista, joita kokeilualueiden kunnat hoitaisivat kuntakokeilulain nojalla työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan ennen kotikunnan saamista.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnon mukaan ehdotetun asiakasryhmän kriteerit muun muassa sen osalta pitääkö tilapäistä suojelua saavan olla myös työnhakija ovat epäselviä. Epäselväksi jää soveltuuko ehdotetun kuntakokeilulain 4 §:n 1 ja 3 momentin rajaukset myös 2 momenttiin. Voimassa olevan lain 4 §:n 2 momenttia on esitetty muutettavaksi, joten sen edellytykset koskisivat myös uutta asiakasryhmää.

Muun muassa Pirkanmaan ELY ja Uudenmaan työ- ja keinotoimisto nostivat esiin muut oleskeluluvalla Suomeen tulevat tai oleskeluluvan saaneet henkilöt ennen kotikuntaoikeuden saamista. Lisäksi tuotiin esiin Digi- ja väestötietoviraston jono kotikuntakirjauksen käsittelyssä. Esitykseen on tehty täydennys muista toteuttamismahdollisuuksista.

Voimaantulon osalta useat lausunnonantajat esittivät lain voimaantuloaikaa koskevia huomioita. Lausunnolla olleessa luonnoksessa esitettiin, että laki voisi tulla voimaan jo 1.2.2022. Lausunnoissa nostettiin esiin suuren siirtyvän asiakasjoukon siirtoon liittyvä työ ennen kotikuntaoikeuden saamista. Lain voimaantuloa on tarkasteltu uudelleen ja sen ehdotetaan tulevan voimaan 1.3.2022.

7 Säännöskohtaiset perustelut

4 §. Kokeilualueen kunnan asiakkaat. Pykälää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 2 momentti. Pykälän nykyinen 2 momentti siirrettäisiin 3 momentiksi ja jatkossa siinä viitattaisiin myös uuteen 2 momenttiin, jolloin sen edellytykset koskisivat myös uutta 2 momenttia. Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kuntien asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Kokeilukunnan asiakkuus edellyttää myös, että henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Asiakkuus on määritelty siihen kokeilukuntaan, jossa henkilöllä on kotikunta. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin kokeilualueen kuntien asiakkaiksi myös kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli tilapäisen suojelun perusteella, mutta joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa.

Ehdotettavalla muutoksella laajennettaisiin asiakasryhmä koskemaan myös tilapäistä suojelua saavia henkilöitä, joilla ei ole kotikuntaa, mutta jotka asuvat kunnassa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 §:ssä säädetään työnhakijan asuinpaikasta ja työssäkäyntialueesta. Mainitun lain 9 §:n 1 momentin mukaan työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, sekä näiden yhteystietojen muutoksista. Pykälän 2 momentin mukaan, jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain

(661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa. Ehdotettavan uuden asiakasryhmän asuinpaikka arvioitaisiin mainitun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Käytännössä ehdotettavaan uuteen asiakasryhmään kuuluva henkilö asuisi joko vastaanottokeskuksessa tai olisi järjestänyt asumisensa itsenäisesti muulla tavoin. Ulkomaalaislain 109 §:n perusteella tilapäistä suojelua saavat kuuluvat tilapäisen suojelun ajan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupanuhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011, *vastaanottolaki*) piiriin ja ovat oikeutettuja vastaanotto-lain mukaisiin palveluihin. Vaikka tilapäistä suojelua saava henkilö on järjestänyt asumisensa itsenäisesti, on hän silti jonkin vastaanottokeskuksen asiakas.

5 §. Asiakkuuden siirtäminen. Pykälä vastaisi muutoin nykyistä 5 §:ää, mutta sen 1, 7 ja 8 momenttiin tehtäisiin 4 §:n 2 momenttiin ehdotettavasta uudesta asiakasryhmästä johtuvat muutokset.

Pykälän 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluva henkilö sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Lisäksi momentissa säädetään kokeilualueen kunnan tehtävästä siirtää asiakas uuden kotikunnan perusteella toimivaltaisen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Momenttia muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin myös ehdotettu uusi asiakasryhmä, jolla ei ole kotikuntaa. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettäisiin siirtää ehdotettavassa 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun uuteen asiakasryhmään kuuluva henkilö sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka. Vastaavasti kokeilualueen kunnan tehtäväksi säädettäisiin siirtää uuteen asiakasryhmään kuuluva asiakas uuden asuinpaikan perusteella toimivaltaisen kokeilualueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tilanteessa, jossa uuteen asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka siirtyy kokeilun aikana.

Pykälän 7 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron. Momenttia muutettaisiin siten, että jatkossa siirtämistä koskeva sääntely koskisi myös uutta ehdotettua asiakasryhmää.

Pykälän 8 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Momenttia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaisi 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaan lisäksi hänen kotikunnalleen tai asuinkunnalleen, riippuen siitä mihin asiakasryhmään asiakas kuuluu.

6 §. Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistäminen. Momentissa säädetään tilanteesta, jossa henkilön työnhaku on päättynyt ja käynnistynyt kokeilun kestäessä uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa tarkoitettulla tavalla. Momenttiin lisättäisiin ehdotettavassa 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu asiakasryhmä.

8 §. Työntekijän haastattelut ja palvelutarpeen arviointi. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin kokeilualueen kunnan tehtävä tehdä päätös työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Pykälän 1 momentin mukaan kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettuja haastatteluita ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mainitun lain 6–12 §:ssä säädetään

työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä, työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevista poikkeuksista, alkuhaastattelun sisällöstä, työnhakukeskustelun sisällöstä, täydentävän työnhakukeskustelun sisällöstä, palvelutarpeen arvioimisesta ja työllistymissuunnitelman sisällöstä. Työllistymissuunnitelmaa kokevan 12 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan työllistämissuunnitelmaan sisällytetään tarvittaessa työ- ja elinkeinotoimiston päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei yksiselitteisesti säädetä, että kokeilualueen kunta tekee päätöksen siitä, täyttääkö työnhakija Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Tarkoitus on ollut, että kokeilualueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös tästä tehtävästä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Ehdotettava muutos perustuu sääntelyn selkeyttämisen tarpeeseen. Hallinnon lainalaisuusperiaate edellyttää julkisen vallan käytön perustuvan eduskunnan säätämään lakiin. Myös viranomaisen toimivalta on siten määriteltävä lailla yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti. Viranomaiset eivät myöskään voi siirtää toimivaltaa toisilleen ilman lailla säädettyä perustetta (PeVL 24/2006 pv). Ehdotettavalla muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä siten, että päätös kelpoisuudesta työkennellä Työkanava Oy:ssä kuuluisi yksiselitteisesti kokeilualueen kunnan tehtäviin ja kokeilualueen kunnalla olisi toimivalta tehdä mainittu päätös.

17 §. Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin 1 kohdan viittaus päivitetään vastaamaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain voimassa olevaa sanamuotoa.

22 §. Valvonta. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin aiemmasta lainsäädännön muutoksesta johtuva teknisuontoinen korjaus. Pykälän 1 momentissa viitataan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 1 momenttiin käyttöoikeuksia sääntelevänä momenttina. Käyttöoikeuksia koskeva sääntely on muuttunut lain 337/2022 tullessa voimaan. Nykyään käyttöoikeuksista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6–8 pykälässä, joten viittaus muutettaisiin koskemaan mainittuja pykäläiä. Lisäksi pykälään tehtäisiin muut tarvittavat aiemmasta lainsäädännön muuttumisesta johtuvat muutokset. Tarkoitus ei ole tehdä sisällöllistä muutosta. Myöskään käyttöoikeuden myöntämistä koskevan säännöksen soveltamista ei ole tarkoitus muuttaa.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.3.2023.

9 Toimeenpano ja seuranta

Työ- ja elinkeinoministeriön ohje asiakkaiden soveltuvuuden arvioimiseksi ja ohjaamiseksi Työkanava Oy:öön (VN 17999/2022) on tarkoitettu työ- ja elinkeinopalveluista vastaaville työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen työ- ja elinkeinoviranomaisille täsmentämään Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n soveltamista. Ohjeella ohjeistetaan Työkanava Oy:öön soveltuvien työntekijöiden arviointia sekä ohjausta. Jos esityksessä esitetty laki hyväksytään, ohje päivitetään muutosten mukaisesti tulkintojen ja käytäntöjen yhtenäistämisen edistämiseksi. Muuten kuntakokeilulain mukaiseen seurantaan ei esitetä muutoksia. Ehdotettuja muutoksia seurattaisiin kuten kuntakokeiluja muutenkin.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

10.1 Työkanava Oy

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut, että kunnille annettavista tehtävistä säädettyä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (PeVL 41/2002 vp, s. 3/II, PeVL 50/2005 vp, s. 2/I, PeVL 42/2010 vp, s. 5).

Työkanava Oy:ssä työskentelemisen edellytyksiä koskevan päätöksen tekeminen tehtäisiin osana jo nyt kunnille kuuluvaa asiakasprosessia.

Päätös edellytysten täyttymisestä

Perustuslakivaliokunta on arvioinut Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n 1 momenttia lausunnossaan PeVL 6/2022 vp. Mainitussa lausunnon mukaan Perustuslakivaliokunta on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevassa lausunnossaan todennut, että työ- ja elinkeinoviranomaisen palvelun tarjoamista koskeva yksilöä koskeva ratkaisu, toisin kuin itse palvelutoiminta ja sen järjestäminen, on sellainen viranomaisen päätös, josta saa lähtökohtaisesti valittaa (PeVL 32/2012 vp, s. 5/II). Valiokunta piti kuitenkin ratkaisuja, jotka koskevat ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta, kokeilua, asiantuntija-arviointeja ja asiantuntijapalveluita yrityksille, sellaisina, jotka voitiin sisällyttää muutoksenhakukieltojen piiriin, koska ko. päätökset ovat kuitenkin riippuvaisia viranomaisen harkinnasta ja toimintaan osoitetuista määrärahoista (PeVL 32/2012 vp). Perustuslakivaliokunta piti selvänä, että Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua osoittamista on pidettävä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuna päätöksenä. Jos muutoksenhakua osoittamista koskevasta päätöksestä on tarkoitus rajoittaa, on siitä perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 21 §:n vuoksi säädettävä nimenomaisesti lailla.

Edellä mainitusta johtuen, Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annettua lakia säädettyäessä säädettiin myös muutoksenhakukiellosta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 6 kohdassa säädetään, että päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos päätös koskee Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuja työllistymisedellytysten täyttymättä jäämistä.

Myös arvion ja päätöksen henkilön soveltuvuudesta Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaisesti on katsottu sisältävän sellaisia ratkaisuja, jotka koskevat ammatinvalinta- ja ura-ohjausta, valmennusta ja asiantuntija arviointeja, joihin perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan PeVL 32/2012 vp). Siksi valitusoikeuden rajaamisen tulee koskea myös tässä esityksessä ehdotettavaa kokeilualueen kunnan työ- ja elinkeinotoimiston sijaan tekemää päätöstä. Kuntakokeilulain 17 §:n 3 momentissa säädetään, että kokeilualueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä ja ratkaisua koskien muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. Siten mainitun lain sääntely muutoksenhaun rajoittamisesta koskisi myös kokeilualueen kunnan tekemää päätöstä asiakkaan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen työllistämisedellytysten täyttymättä jäämisestä.

Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 2/2022, s. 3 ja PeVL 21/2009 vp, s. 4–5). Hallinnon lainalaisuusperiaate edellyttää julkisen vallan käytön perustuvan eduskunnan säätämään lakiin. Myös viranomaisen toimivalta on siten määriteltävä lailla, ja toimivaltainen viranomainen on määriteltävä lailla yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti. Viranomaiset eivät myöskään voi siirtää toimivaltaa toisilleen ilman lailla säädettyä perustetta (PeVL 24/2006 pv). Tässä esityksessä kuntakokeilulain 8 §:ään ehdotettavan muutoksen tarkoitus on määritellä täsmällisesti kokeilun alueen kunnan toimivaltaan tehdä päätös työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

10.2 Tilapäistä suojelua saavat henkilöt kokeilukunnan asiakkaina

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään korostanut, että tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (ks. esim. PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisen voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muussa laeissa.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain osalta kyseessä ei ole kuntien valtionosuustehtävä, jota koskisi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 55 §:n 2 momentissa säädetty 100 %:n valtion rahoitus. Kuntakokeilu on luonteeltaan vapaaehtoinen kokeilu, johon kunnat ovat voineet hakeutua, ja se rahoitetaan valtion talousarviosta. Valtion rahoituksesta kokeilun alueelle on säädetty kuntakokeilulain 16 §:ssä, jonka mukaan kuntakokeilulaissa tarkoitettut palvelut maksetaan valtion työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetusta määrärahasta (työllisyysmääräraha) ja työttömyysetuusmäärärahasta talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Nyt käsillä olevassa esityksessä ei ehdoteta muutosta tähän, vaan voimassa olevan kuntalain mukainen sääntely koskisi myös ehdotettavaa uutta asiakasryhmää koskevia muutoksia.

Yhdenvertaisuus

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaan eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä on siirretty kokeilujen ajaksi kuntien tehtäväksi laissa tarkemmin määriteltujen ja osittain vaikeasti työllistyvien asiakasryhmien osalta. Perustuslakivaliokunta on kuntakokeilulain säätämistä koskevassa lausunnossaan PeVL 25/2020 vp arvioinut ehdotetun kokeilulainsäädännön yhdenvertaisuutta ja syrjintäkieltoa koskevan perustuslain 6 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan kokeilulle oli osoitettavissa hyväksyttävät, perustuslain 18 §:ään kiinnittyvät tavoitteet.

Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella, mutta erojen on oltava perusteltavissa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävillä syillä. Säännöksessä mainittuina muina henkilöön liittyvinä syinä pidetään perusoikeuspuoleisuuden esitöiden (HE 309/1993 vp) mukaan

esimerkiksi yhteiskunnallista asemaa, varallisuutta, perhesuhteita, sukupuolista suuntautumista ja asuinpaikkaa.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 6 §:n 1 momentti ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43, PEVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Kokeilun uudesta asiakasryhmästä säädettäisiin lailla. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat jo nyt kaikki maahanmuuttajat ja kaikki vieraskieliseksi itsensä ilmoittavat työttömät työnhakijat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat riippumatta siitä, onko heillä oikeutta ansiopäivärahaan vai ei. Lisäksi asiakkuus on riippuvainen siitä, onko henkilöllä kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten asiakasryhmät ovat heterogeenisiä ja ryhmiin kuuluu myös erittäin hyvin työllistyviä ja ansiosidonnaista päivärahaa saavia. Toisaalta näille ryhmille työllistyminen on monin tavoin, esimerkiksi maahanmuuttajien osalta kotoutumisen vuoksi, kriittistä. Edellä mainittujen ryhmien erityiskohtelu työllisyyspalveluissa on peruteltua myös valtion työllisyysmäärärahojen käyttöä koskevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 §:n 1 momentin nojalla. Momentin mukaan valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettujen määrärahojen avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä.

Kokeilulailla ei ole muutettuhenkilöasiakkaiden lakisääteisiä työllisyyspalveluja eikä asiakkaan oikeuksia saada työllisyyspalveluja. Myöskään tässä esityksessä esitettävässä laissa ei ehdoteta muutettavan tilapäistä suojelua saavan henkilön työllisyyspalveluja eikä hänen oikeuksia saada työllisyyspalveluja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaisen tai tämä perheenjäsenen rekisteröimistä työnhakijaksi. Jollei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Siten tässä esityksessä kokeilualan kunnan asiakkaaksi ehdotettavaan asiakasryhmään kuuluva henkilö voi voimassa olevan lainsäädännön perusteella ilmoittautua työnhakijaksi. Velvollisuus järjestää eräitä työllisyyspalveluja kuntakokeilulain mukaisesti siirtyisi kokeilun ajaksi kokeilualueille myös esitetyn asiakasryhmän osalta valtiolta kokeilualuille.

Edellä kerrotun perusteella lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 4 §, 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta ja 22 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat 4 § laissa 1381/2021 ja 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti laissa 671/2022 seuraavasti:

4 §

Kokeilualan kunnan asiakkaat

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat myös henkilöt, joilla on julkisesta työvoima- ja yritys-palvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu asuinpaikka kunnassa ja myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla.

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitetut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualan kunnan asiakkaiksi.

5 §

Asiakkuuden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualan kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualan kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka. Jos asiakkaan kotikunta tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka vaihtuu kokeilun aikana, kokeilualan kunnan on siirrettävä asiakas toimivaltaisen kokeilualan kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Siirtämisestä on ilmoitettava asiakkaalle ja toimivaltaiselle kunnalle tai työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualan kunnan kuin hänen kotikuntansa tai asuinpaikan mukaisen kunnan asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen tai asuinpaikkansa kunnalle sekä 7 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Kokeilualueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilualueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilualueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

6 §

Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistyminen

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyttyisi.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettujen työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Kokeilualueen kunta tekee päätöksen työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain: 1) 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta, 2 momentissa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajan oikeudesta saada tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta ja 4 momentissa tietojen luovuttamisesta;

22 §

Valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. Valvontatehtävän hoitamiseksi aluehallintoviraston virkamiehelle voidaan myöntää käyttöoikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa tarkoitettuun valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään. Käyttöoikeuden myöntämiseen aluehallintoviraston virkamiehelle sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentissa ja mainitun luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Aluehallintovirastolla on oikeus saada

salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualan kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 17.11.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 4 §, 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta ja 22 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat 4 § laissa 1381/2021 ja 5 §:n 1, 6 ja 7 momentti laissa 671/2022 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Kokeilun alueen kunnan asiakkaat

Kokeilun alueen kunnan asiakkaat

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

(uusi momentti)

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitetut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilun alueen kunnan asiakkaiksi.

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai

2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat myös henkilöt, joilla on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu asuinpaikka kunnassa ja myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla.

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitetut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilun alueen kunnan asiakkaiksi.

5 §

Asiakkuuden siirtäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. *Siirtämisestä on ilmoitettava asiakkaalle ja kokeilun alueen kunnalle.* Jos asiakkaan kotikunta vaihtuu kokeilun aikana, kokeilun alueen kunnan on siirrettävä asiakas uuden kotikunnan perusteella toimivaltaisen kokeilun alueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Siirtämisestä on ilmoitettava asiakkaalle ja toimivaltaiselle kunnalle tai työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilun alueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 7 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkuuden vastaanottavalle kokeilun alueen kunnalle. Kokeilun alueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilun alueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovitujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilun alueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

5 §

Asiakkuuden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. *Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka.* Jos asiakkaan kotikunta tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka vaihtuu kokeilun aikana, kokeilun alueen kunnan on siirrettävä asiakas toimivaltaisen kokeilun alueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Siirtämisestä on ilmoitettava asiakkaalle ja toimivaltaiselle kunnalle tai työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilun alueen kunnan kuin hänen kotikuntansa tai asuinpaikan mukaisen kunnan asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen tai asuinpaikkansa kunnalle sekä 7 momentissa tarkoitettu siirrostasi asiakkuuden vastaanottavalle kokeilun alueen kunnalle. Kokeilun alueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilun alueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovitujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilun alueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

6 §

Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistäminen

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset eivät täytyisi.

6 §

Asiakkuuden päättymisen ja uudelleen käynnistyminen

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täytyisi.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitettuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6–12 §:ssä tarkoitettuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. *Kokeilualueen kunta tekee päätöksen työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.*

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain:

1) 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta, 2 momentissa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan oikeudesta saada tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta ja 4 momentissa tietojen luovuttamisesta;

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain:

1) 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta, 2 momentissa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan ja työllistymissuun-

nitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajan oikeudesta saada tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta ja 4 momentissa tietojen luovuttamisesta;

22 §

Valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. *Mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehen käyttöoikeudesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, sovelletaan myös aluehallintoviraston virkamieheen.* Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualueen kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi.

22 §

Valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiskokeilua kaikilla kokeilualueilla. *Valvontatehtävän hoitamiseksi aluehallintoviraston virkamiehelle voidaan myöntää käyttöoikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa tarkoitettuun valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään.* Käyttöoikeuden myöntämiseen aluehallintoviraston virkamiehelle sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentissa ja mainitun luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualueen kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä valvonnan suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .